

school students about Dede Korkut. The metaphors developed by the students and their reasons were reviewed one by one, and the worksheets with metaphor and justification mismatch were excluded. The metaphors to be included in the evaluation were then transferred to the computer with their justifications. These raw data were read several times and metaphors with common meaning were combined. After reading the metaphors and reasons for the evaluation several times, common themes were determined through field experts. Based on the findings of the study, the following results were obtained; 225 students included in the assessment developed a total of 107 different metaphors. The metaphors developed were collected in 6 different themes. The most repeated metaphor was developed as "Wise Person" (f: 42), secondly "Book" (f: 31) and thirdly "Grandfather" (f: 12). Also, the most metaphor was gathered under the theme "Dede Korkut as the Wise".

Keywords: Dede Korkut, Perception, Metaphors, Secondary School.

Giriş

Gerçek adı "Kitab-ı Dede Korkut alâ Lisan-ı Taife-i Oguzan" olan günümüzdeki hâli ile Dede Korkut Hikâyeleri, Türk tarihine birçok boyuttan ışık tutan en önemli eserlerden biridir. Eser on iki hikâyeye ve bir mukaddimeden oluşur. Günümüzde "Vatikan" ve "Dresden" yazması olmak üzere bilinen iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan Dresden Kral Kütüphanesinde bulunanı asıl nüshadır (Binyazar, 1996: 32). İtalyan bilgini Ettore Rossi de Dede Korkut kitabının yeni bir yazmasını Vatikan kitaplığında bulmuş "Un nuovo monoscritto del kitab-i Dede Qorqut" adlı yazısında bu önemli buluşundan söz açmış ve yazmayı tanıtmıştır (Binyazar, 1996: 34).

Dede Korkut Hikâyelerinin yazıya aktarıldığı zaman dilimi tam olarak bilinmemektedir. Ancak bu zaman diliminin XV.yy olduğu tahmin edilmektedir. Gökyay (1973) eserin içinde geçen hikâyelere konu olan bölgenin ise Akkoyunlular sahası olduğu konusunda genel bir kanaatin olduğunu belirtmektedir. Dede Korkut Hikâyelerinin yazıya aktarılmadan önce sözlü kültürden de beslendiğini Gökyay eserinde şu şekilde ifade etmektedir; "Bunlar muhtelif zamanlarda başka başka ozanların eseri olarak halkın arasında masal gibi söylenmiş, yüzyıllarca devam ede gelen ağızdan ağza anlatılma sırasında uzun, mürekkep ve tedrici bir işleme tabi olmuşlardır."

Eserde yer alan hikâyelerde yol gösteren, bilge ve lider vasfıyla ortaya çıkan Dede Korkut'un Oğuzların Bayat boyundan olduğu bilinmektedir. Dede Korkut toplum tarafından sevilen, sayılan, sözüne itimat edilen bir figür olduğunu Ergin (2003) 'in "Dede Korkut Kitabı" adlı eserinin giriş bölümünde şu cümleler ile ifade etmektedir; "Oğuz kavminun müşkülünü hall ider-idi. Her ne iş olsa Korkut Ata'ya tanışmayınca işlemezler idi. Her ne ki buyursa kabul iderler idi. Sözin tutup tamam iderler idi." Dede Korkut'un hangi zaman diliminde yaşadığı net olarak bilinmemekle birlikte Ergin (2003) aynı eserinde "Resul Aleyhisselam zamanına yakın Bayat boyundan Korkut Ata derler bir er ortaya çıktı." ifadesi ile yaşadığı zaman dilimine işaret etmektedir.

Dede Korkut Kitabının Türk kültürü, edebiyatı, sosyal yaşamı vb. gibi birçok açıdan önemli bir eser olduğunu Fuat Köprülü şu cümleleri ile özetlemektedir; "Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut'u öbür gözüne koysanız, yine Dede Korkut ağır basar" (Ergin, 2003, s. 3). Dede Korkut Hikâyeleri eğitim programlarında kültürel, edebî ve tarihî değerleri yansıtan bir millî destan olup, özellikle örnek kişiler, kahramanlar aracılığıyla birçok kültürel değerın aktarılmasında kullanılabilecek niteliktedir (Yalçın ve Şengül, 2004). Dede Korkut Hikâyelerinin güçlü kültürel yönü düşünüldüğünde, Türk dünyası için önemi tartışılmazdır. Bu eserin gelecek nesillere aktarılması ve her Türk çocuğunun da Dede Korkut'tan haberdar olması gerekmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, birçok yazar bu kıymetli eserin farklı yönlerini ortaya koyan önemli çalışmalar; karakterler (Günay, 1998; Eliuz, 2000; Yalçın ve Şengül, 2004), renkler (Karabaş, 1996), mitolojik öğeler (Bayat, 2007), dil bilgisi (Başdaş, 2008; Balyemez, 2011), dua (Güzel, 2008), epitetler (Başgöz, 1998), söz dizimi (Cemiloğlu, 2001), söz kalıpları (Gül, 2008), kadının rolü (Kaplan, 1951), kadın ve çocuk eğitimi (Arı ve Karateke, 2014), halk hukuku (Dursun, 2011), eğitsel değerler (Batur ve Soyuçok, 2015; Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman, 2015; Deveci, Belet, Türe; 2013), değer aktarımı (Özbay ve Karakuş Taysi, 2011; Özkartal, 2009), kültürel ürünler (Sarıtaş, 2008), karakter tahlili (Günay, 1998), cumhuriyet dönemi tiyatrosu (Şengül, 2008), savaşçı eğitimi (Başar, 2012), toplumsal öğretiler (Ateş, 2019), semboller (Çetinkaya, 2013), halk edebiyatı ürünleri (Harmancı, 2012), mizah (Güvenç, 2011), motivasyon (Batur ve Soyuçok, 2018), av kültürü (Kaya, 2009) yapmıştır.

Kültür mirasımızın gelecek nesillere etkin ve doğru bir şekilde aktarılmasında, bireylere aktarım yapılan olgu ve kavrama yönelik algı ve tutumlarının bilinmesi son derece önemlidir. Öğrencilerin herhangi bir olgu ve kavrama yönelik algılarını ve tutumlarını ölçmek için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerden biri de benzetmeye dayalı metafor yöntemidir. Metafor bir çeşit anlatım tekniğidir ve kısaca “benzetme, teşbih” anlamına gelmektedir. Metafor, ilişkilendirme, karşılaştırma ve benzetmeyi birlikte ifade eden bir kavramdır (Ahkemoğlu, 2011). Gizli, soyut, edebi ya da spekülatif varlıkları anlamak ve ortaya çıkarmak için bireyin başvurduğu bir yöntemdir (Yob, 2003). Bir başka ifadeyle metafor, bir kavram veya durumu dilin simgesel maksatlı kullanımına bağlı olarak başka bir kavram, bir durumla anlatma biçimidir (Abrams, 1999).

Çok yönlü bir kavram olan metafor insan düşüncesi, algısı ve bilincinin bir parçasıdır. Bilişselcilere göre düşünmenin kavramsal şekli ve görüntüsü nöronların uyumluluğu da metafor olarak açıklanmaktadır. Dil kişinin algılayışının anlatımıdır ve algı dil aracılığıyla meydana gelir. Dil ve öğrenme arasındaki bağlantıyı açıklayan metafor, edebiyat ve hitabet (retorik) ile ilişkilidir. Bunun yanında yazma ve konuşma becerisine çekicilik ve renk katan bir çeşit sanat aracı konumundadır. Dilin bir parçası olan metafor gündelik yaşamın da tam merkezindedir (Woollard, 2005). Ayrıca metafor bireyin kendini anlatmasına olanak sağlayan bir dil unsurudur (Lu, 2017). Bir olay ya da durumun anlaşılmasını kolaylaştıran, insanların gündelik yaşamında fark etmeden oldukça yaygın kullandığı bir yöntem olan metafor mecazi bir süreçtir. Bu süreçte bilişsel yapı ile alakalı fakat bilinçsizce meydana gelen metaforları insanlar iletişim aracı olarak kullanırlar (Lakoff ve Johnson, 1980).

Yaşanılan yerin, kültürün ve durumun metaforların çeşitlilik göstermesinde etkisi vardır (Kıral ve Başdağ, 2013). Bir kültürün gerçek yansımalarının görüldüğü metafor yönteminde bahsedilen kavramın belli özellikleri vurgulanırken birtakım özellikleri geri planda kalır (Tubin, 2005). Böylelikle anlatılmak istenen noktalar üzerinde yoğunlaşılır. Kişinin oluşturduğu metaforlarla vermek istediği mesaj ve bakış açısı ayırt edilir. Örneğin eski Türklerin ölüm konusunda geliştirdiği metafor şöyledir: İnsan ölür ruhu bedeninden ayrılarak Gök Tanrı'ya ulaşır. Bu yükseliş bir kuş türü olan “kergek” kuşunun göğe uçmasına benzetilmekte ve ölümü “kergek bolmak” (kuş olup uçmak) olarak anlatılmaktadır. Eski Türklerden bu yana günümüzde de ölen birinin ardından “kuş olup uçtu” ifadesi kullanılmaktadır (Tuna, 1957).

Metaforlar bilişsel ve edebi alanların dışında eğitimsel alanda da aktif olarak kullanılmaktadır. Metafor kullanımı kişinin sezgileri ve duygusal gelişimine olumlu etki

etmektedir (Fraser, 2000). Eğitimde kullanılan metaforlar, kişide anlamayı aktif hale getiren bir öğrenme gerçekleştirir. Bu öğrenme çeşidinde öğrenci ilk önce ön bilgileriyle yeni öğrendikleri arasındaki benzerlikleri anlar, sonrasında yeni öğrenilen bilgi ile o bilginin metaforu arasındaki farklı noktaları açıklayabilir (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Metaforların eğitim alanında; planlama, eğitim programı geliştirme, öğrenmeye özendirme, yaratıcı ve eleştirel düşünceyi geliştirme (Aydın ve Pehlivan, 2010), karmaşık kavram ve olguların ifade edilmesinde kullanılan bir yöntem olduğu ifade edilmektedir (Semerci, 2007).

Bu bağlamda bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin Dede Korkut algılarını metaforlar yolu ile tespitini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Öğrenciler Dede Korkut'a yönelik algılarını hangi metaforlar ile açıklamaktadır?
2. Öğrencilerin Dede Korkut'a yönelik ürettikleri metaforlar hangi temalar altında toplanmaktadır?
3. Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların sınıf bazında dağılımı nedir?
4. Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların cinsiyete göre dağılımı nedir?

1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin, Dede Korkut'a ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. Bu yöntemde algı ve olaylar doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre, metaforlar eğitim araştırmalarında iki genel amaçla kullanılabilir. Birincisi var olan durumu belirlemek, diğeri ise var olan bir süreci iyileştirmektir. Bu araştırmada metafor bir kesit üzerinde betimleme amacıyla kullanılmıştır. Metaforlar betimleme amacıyla kullanıldığında bir durum, olay ve olgu var olduğu haliyle betimlenir. Bu nedenle bu araştırmada metaforlar aracılığı ile veriler toplanmıştır.

1.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim - öğretim yılında Uşak ili merkez ilçesinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim gören toplam 252 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ürettikleri metaforların hangi katılımcı tarafından üretildiğine ilişkin bazı kısaltmalar kullanılmıştır. 5. sınıf erkek öğrenciler (5E1,2,3,4...), kız öğrenciler (5K1,2,3,4...), 6. sınıf erkek öğrenciler (6E1,2,3,4...), kız öğrenciler (6K1,2,3,4...), 7. sınıf erkek öğrenciler (7E1,2,3,4...), kız öğrenciler (7K1,2,3,4...), 8. sınıf erkek öğrenciler (8E1,2,3,4...), kız öğrenciler ise (8K1,2,3,4...) şeklinde kodlanmıştır.

1.3. Veri Toplam Aracı

İlgili alan tarandığında metafor yolu ile algı ve tutumun tespitini amaçlayan çalışmalarda veri toplama aşamasında "xxxx..... gibidir. Çünkü....." ifadesinin kullanıldığı görülmüştür (Saban, 2008; Güveli, İpek ve Atasoy, 2011; Kalyoncu, 2012, Göçer, 2013; Akkaya, 2013; Fidan, 2014; Bektaş, Okur ve Karadağ, 2014; Gün, 2015; Boylu

ve Işık, 2017; Taşgın, İleritürk ve Köse, 2018;). Araştırmaya katılan öğrencilerin Dede Korkut'a yönelik algılarını belirlemek için her bir öğrenciden şu cümleyi; "*Dede Korkut ..... gibidir. Çünkü .....*" tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen bu cümleler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

1.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde ilk olarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu oluşturulur iken araştırma yapılan okulda öğrenim gören tüm öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilmiş olup çalışmaya katılmayı isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu aşamada 473 öğrenciden 252'si gönüllü olarak çalışmaya katılacağını ifade etmiştir. Bir sonraki hafta çalışma grubunda bulunan öğrencilere ve uygulama esnasında yardımcı olacak olan öğretmenlere metafor yolu ile algının nasıl ifade edilebileceğine ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Aynı gün farklı bir örnek üzerinden pilot uygulama yapılmıştır. Daha sonra Dede Korkut algısının tespitine yönelik olan esas uygulamanın hangi gün yapılacağı öğrencilere ifade edilmiştir. Esas uygulamanın yapıldığı gün öğrencilere "*Dede Korkut.....gibidir. Çünkü.....*" cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Örnek uygulamada 15 dakikanın yeterli olduğu görüldüğü için öğrencilere bu cümleyi tamamlamaları için 15 dakika süre verilmiştir. Uygulama esnasında öğrencilerin yanında yardımcı öğretmenler ve araştırmacı hazır bulunmuştur. 15 dakikanın sonunda öğrencilerden veri toplama aracı olan çalışma kâğıtları toplanmıştır. Bu işlem ile veri toplama aşaması sona ermiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesi dört aşamadan oluşmaktadır: 1. Adlandırma aşaması 2. Metaforları eleme ve arıtma aşaması 3. Metaforları derleme ve tema oluşturma aşaması 4. Geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması aşaması. Öğrencilerin kavramsal algılarının tespitine yönelik alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde benzer analiz aşamaların izlendiği (Saban, 2008; Aydın ve Ünaldı, 2010; Akkaya, 2013 ve Boylu ve Işık,2017) görülmektedir.

Adlandırma aşamasında öğrencilerden toplanan çalışma kâğıtlarında yazdıkları metaforlar ile gerekçelerinin anlamlı olup olmadığına bakılmıştır.

Metaforları eleme ve arıtma aşamasında öğrencilerin yazdıkları metafor ile gerekçe uyumsuzluğu olan çalışma kâğıtları değerlendirme dışına alınmıştır. Yapılan incelemenin sonucunda 5K2, 5K7, 5K12, 5K19, 5E4, 5E24, 6K14, 6K18, 6E18, 6E24, 6E25, 6E26, 6K22, 7E11, 7E12, 7E13, 7E25, 7K11, 8K1, 8K11, 8K12, 8K26, 8K33, 8K38, 8E11, 8E20, 8E30 kodlu 27 öğrencinin ya hiç metafor yazmadıkları ya da yazdıkları metafor ile gerekçe arasında uyumsuzluk olduğu görülmüştür. Değerlendirme dışına alınan bazı metafor ve gerekçeleri şu şekildedir:

Dede Korkut Heidi'nin Dedesi gibidir. Çünkü Heidi'nin dedesinin evi kasabadaydı ama sonra ondan bazı kişiler çekindiği için o kasabadan ayrıldı. (5K2)

Dede Korkut Bilgili Bir İnsan gibidir. Çünkü Dede Korkut korkutucu bir insan değildir. O insanları korkutup kaçmıyor. (5K12)

Dede Korkut Ağa gibidir. Çünkü bizi güldürür. Fıkraları vardır çok güzeldir. Ok atar, şenlikleri çok güzel olur. (5E24)

Dede Korkut Su gibidir. Çünkü susadığımda su içerim. (6K14)

Dede Korkut **Yazı Yazmak** gibidir. Çünkü yazı yazarken içimizden gelenleri yazarız.(7K11)

Dede Korkut **Kitap** gibidir. Çünkü Dede Korkut deyince aklıma ilk gelen şey dededir.(8E11)

Dede Korkut **Çalışkan ve Sıcakkanlı Bir İnsan** gibidir. Çünkü Dedem Korkut Türk destanlarının ilk anlatıcısıdır. Hikâyelerin de ulu bir kişi olarak ortaya çıkar.(8K26)

Metaforların derlenmesi ve temaların oluşturulması aşamasında öğrencilerin Dede Korkut'a ilişkin ürettikleri metaforlar ortak özellikler açısından incelenmiştir. 225 metafor ve gerekçesi tek tek incelenmiştir. İncelemenin sonucunda 6 tema oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar şu şekildedir: "Bilge Olarak Dede Korkut", "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut", Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut", "Kişi Olarak Dede Korkut", "Korku Unsuru Olarak Dede Korkut", Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut".

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması aşamasında metaforların altında toplandığı temaları temsil edip etmediğini teyit etmek için uzmanlık alanı Türkçe eğitimi olan iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu kapsamda metafor ve gerekçelerin alfabetik sıra ile sıralandığı liste ve tema adları uzmanlara sunulmuştur. Uzmanlardan tüm metafor ve gerekçeleri temalar ile eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra uzman kişiden gelen eşleştirmeler ile araştırmacının eşleştirmeleri karşılaştırılmıştır. Bu aşamadan sonra "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" sayıları tespit edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği alan yazında yapılan bazı çalışmalarda (Saban, 2008; Aydın ve Ünalı, 2010; Güveli, İpek ve Atasoy, 2011; Akkaya, 2013; ve Boylu ve Işık, 2017) kullanılan Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır. Alan uzmanlarının metafor-tema eşleştirmesi ile araştırmacının metafor-tema eşleştirmesi arasında 18 (Tüplü televizyon, Kitap, Arı, Bulut, Güneş, Kahraman, Bir ermiş, Lider, Akıl küpü, Beyin, Su yürekli biri, Su, Ünlü biri, Öğretmen, Masal, Kitap, El lambası, Harita) görüş ayrılığı olmuştur. Alan uzmanından alınan geri dönütler çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Tüm bu işlemler sonucunda araştırmanın güvenilirliği (207 / 207+18 X 100 = %92) olarak hesaplanmıştır. Bu değer %90 ve üzeri olduğu durumlarda araştırmanın güvenilirliğinin sağlandığı ifade edilmektedir.

2.Bulgular

Bu bölümde Dede Korkut kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin algılarını yansıtan metaforların analizi yer almaktadır. Öğrenciler Dede Korkut'a yönelik toplam 107 farklı metafor geliştirmişlerdir. Öğrencilerin ürettikleri metaforlar, oluşturulan temalar ve metaforların katılımcı cinsiyeti ve sınıf bazındaki dağılımı tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

2.1. Birinci alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan "Öğrenciler Dede Korkut'a yönelik algılarını hangi metaforlarla açıklamaktadır?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Dede Korkut'a Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

	Metafor	f	%		Metafor	f	%
1	Ağabeyim	1	0.44	50	Geçmişimiz	1	0.44

2	Ağaç	3	1.33	51	Geçmişin meşalesi	1	0.44
3	Aksakallı bir bilge	2	0.89	52	Google	1	0.44
4	Aksakallı dede	2	0.89	53	Gölge	1	0.44
5	Akıl küpü	1	0.44	54	Güçlü bir kişi	1	0.44
6	Akıllı biri	2	0.89	55	Güneş	8	3.56
7	Anne	1	0.44	56	Güvenilir bir adam	1	0.44
8	Ansiklopedi	2	0.89	57	Harita	1	0.44
9	Arı	1	0.44	58	Havuç	1	0.44
10	Arslan	1	0.44	59	Hayat	1	0.44
11	Ay	1	0.44	60	Hikâye	2	0.89
12	Ay ve yıldız	1	0.44	61	Hikâye anlatan dede	1	0.44
13	Baba	2	0.89	62	Hikâye kitabı	1	0.44
14	Balık	1	0.44	63	Işık	3	1.33
15	Beyaz sakallı adam	1	0.44	64	İnsan	1	0.44
16	Beyin	2	0.89	65	İnternet	2	0.89
17	Beyin geliştirici	1	0.44	66	İyi bir insan	1	0.44
18	Bilge	42	18.67	67	Kahraman	1	0.44
19	Bilgi kutusu	1	0.44	68	Kalem	2	0.89
20	Bilgilendirici	2	0.89	69	Kaplan	1	0.44
21	Bilgili ve dürüst	1	0.44	70	Kar	1	0.44
22	Bir ermiş	1	0.44	71	Kitap	31	13.78
23	Bulut	1	0.44	72	Korku filmi	1	0.44
24	Buz	1	0.44	73	Korkunç bir dede	1	0.44
25	Büyükbaba	1	0.44	74	Korkunç biri	4	1.78
26	Cami hocası	1	0.44	75	Korkusuz	1	0.44
27	Çay	1	0.44	76	Kötü	1	0.44
28	Çeşmenin altındaki bardak	1	0.44	77	Lider	2	0.89
29	Çizgi film karakteri	1	0.44	78	Macera kitabı	1	0.44
30	Dağ	4	1.78	79	Masal	1	0.44
31	Dede	3	1.33	80	Masal kahramanı	1	0.44
32	Dedem	12	5.33	81	Masal kurdu	1	0.44
33	Demir	1	0.44	82	Melek	1	0.44
34	Deniz	1	0.44	83	Meşale	1	0.44
35	Ders	1	0.44	84	Mevsimler	1	0.44
36	Doğru yolu gösteren	1	0.44	85	Niloya'nın dedesi	1	0.44
37	Doktor	1	0.44	86	Ozan	1	0.44
38	Efsane	2	0.89	87	Öğretmen	2	0.89
39	Einstein	1	0.44	88	Örümcek adam	1	0.44
40	El feneri	1	0.44	89	Papatya tarlası	1	0.44
41	El lambası	1	0.44	90	Yaşam koçu	1	0.44
42	Elif'in dedesi	1	0.44	91	Rüzgar	1	0.44
43	Elma	1	0.44	92	Savaşçı	2	0.89
44	Eniştem	1	0.44	93	Sevgi ve çiçek	1	0.44
45	Eskiden kalan yadigâr	1	0.44	94	Sözlük	1	0.44
46	Evliya	1	0.44	95	Su	3	1.33
47	Falcı	1	0.44	96	Su yürekli biri	1	0.44
48	Flaş bellek	1	0.44	97	Şimşek	1	0.44
49	Geçmişe ışık	1	0.44	98	Tarihçi	1	0.44
99	Tecrübe	1	0.44	104	Yaşlı korkunç bir adam	1	0.44
100	Tüplü televizyon	1	0.44	105	Yeşil dev adam Hulk	1	0.44
101	Türkçe öğretmeni	1	0.44	106	Zeki	1	0.44
102	Ünlü biri	1	0.44	107	Zeki adam	1	0.44
103	Yaşlı bir bilgin	1	0.44				

Tablo 1’de araştırmaya katılan ortaokul öğrencisinin Dede Korkut’a ilişkin ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde 225 ortaokul öğrencisinin toplam 107 farklı metafor ürettiği ve en fazla tekrar edilen metaforun “Bilge” (f:42) olduğu görülmektedir. İkinci olarak “Kitap” (f:31), üçüncü olarak “Dedem” (f:12) metaforlarını ürettikleri görülmektedir. Ayrıca “Güneş” (f:8), “Dağ” (f:4) ve “Korkunç biri” (f:4) sayıca diğer metaforlara göre daha çok tekrar edilen metaforlardır. Bu metaforların dışında kalan metaforlar ise bir veya iki öğrenci tarafından geliştirilmiştir.

2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğrencilerin Dede Korkut’a yönelik ürettikleri metaforlar hangi temalar altında toplanmaktadır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Dede Korkut’a Yönelik Oluşturulan Temalar Ve Metaforlar

Temalar	Metafor (Frekans)	Metafor Sayısı	Toplam Metafor Frekansı	%
Bilge Olarak Dede Korkut	Ağaç (1), Aksakallı bir bilge (2), Akıllı biri (2), Ansiklopedi (1), Arı (1), Baba (1), Beyin (1), Bilge (37), Bilgilendirici (2), Bilgili ve dürüst (1), Buz (1), Büyük baba (1), Deniz (1), Çeşmenin altındaki bardak (1), Doğru yolu gösteren (1), El lambası (1), Elif’in dedesi (1), Eniştem (1), Geçmişimiz (1), Güneş (2), Harita (1), Hikâye (2), Hikâye anlatan dede (1), Hikâye kitabı (1), Hikâye ve öğüt (1), Işık (1), İnternet (2), İyi bir insan (1), Kitap (14), Lider (2), Meşale (1), Mevsimler (1), Öğretmen (1), Yaşam koçu (1), Rüzgâr (1), Savaşçı (1), Sözlük (1), Su (1), Tecrübe (1), Türkçe öğretmeni (1), Zeki (1), Zeki bir adam (1)	41	97	43.1
Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut	Ağaç (2), Akıl küpü (1), Anne (1), Ansiklopedi (1), Ay (1), Balık (1), Beyin geliştirici (1), Bilge (4), Bilgi kutusu (1), Ders (1), El feneri (1), Elma (1), Eskiden kalan yadigâr (1), Flaş bellek (1), Geçmişe ışık (1), Geçmişin meşalesi (1), Google (1), Güneş (4), Havuç (1), Işık (1), Kalem (2), Kitap (17), Macera kitabı (1), Masal kurdu (1), Su (1), Su yürekli biri (1), Tarihçi (1), Tüplü televizyon (1), Ünlü biri (1), Yaşlı bir bilgin (1), Zeki (1)	31	55	24.4
Kahraman/ Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut	Aslan (1), Baba (1), Beyin (1), Çizgi film karakteri (1), Dağ (3), Doktor (1), Efsane (2), Gölge (1), Güçlü bir kişi (1), Güneş (1), Güvenilir bir adam (1), Hayat (1), Işık (1), Kahraman (1), Kaplan (1), Korkusuz (1), Masal (1), Öğretmen (1), Örümcek adam (1), Savaşçı (1)	20	23	10.2

Kişi Olarak Dede Korkut	Ağabeyim (1), Ak sakallı dede (1), Ay ve yıldız (1), Beyaz sakallı adam (1), Bilge (1), Bir ermiş (1), Cami hocası (1), Dede (3), Dedem (9), Demir (1), Einstein (1), Evliya (1), Falcı (1), İnsan (1), Kar (1), Masal kahramanı (1), Melek (1), Niloya'nın dedesi (1), Ozan (1), Papatya tarlası (1), Yeşil dev adam Hulk (1)	21	31	13.7
Korku unsuru Olarak Dede Korkut	Korku filmi (1), Korkunç bir dede (1), Korkunç biri (4), Kötü (1), Şimşek (1), Yaşlı korkunç bir adam (1)	6	9	3.7
Sevgi unsuru Olarak Dede Korkut	Bulut (1), Çay (1), Dağ (1), Dedem (3), Güneş (1), Sevgi ve çiçek (1), Su (1)	7	9	4

Tablo 2’de araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ürettikleri metaforların temalara ayrılmış hâli görülmektedir. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin ürettikleri metaforların 6 temada toplandığı ve bu temalar içinde en fazla metaforun “Bilge Olarak Dede Korkut” (f: 97) temasında üretildiği görülmektedir. Diğer temalar ise “Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut” (f: 55), “Kişi Olarak Dede Korkut” (f: 31), “Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut” (f: 23), “Korku unsuru Olarak Dede Korkut” (f: 10), “Sevgi unsuru Olarak Dede Korkut” (f: 9) dur. Oluşturulan temalara ilişkin bazı örnek metafor ve gerekçeleri aşağıda verilmektedir:

Bilge Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Arı** gibidir. Çünkü onun gibi çalışandır. (5E9)

Dede Korkut **Lider** gibidir. Çünkü Dede Korkut’un milletine sahip çıkması beni çok etkiledi. Dede Korkut lider gibidir. Halkına öğüt verir bilgisiyle. (6K6)

Dede Korkut **Harita** gibidir. Çünkü çok bilgilidir, bilgisi ile insanlara doğruyu gösterir. (7K22)

Dede Korkut **Bilge** gibidir. Çünkü okuduğum hikâyelerde, izlediğim filmlere dayanarak bilge bir insan olduğumu anlıyorum. Çünkü Dedem Korkut’un köyünde ne sorun yaşanırsa yaşansın hemen Dedem Korkut’a gidilir. (8K30)

Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Kitap** gibidir. Çünkü her bilgiyi çok iyi biliyor ve herkese yardım ediyor. Her türlü bilgiye sahip. Bir şey merak ettiğimizde ona sorarız kitap gibi. (5K37)

Dede Korkut **USB Bellek** gibidir. Çünkü bir sürü doğru bilgiyi depolar ve halkına anlatır. (6E5)

Dede Korkut **Geçmişe Işık** gibidir. Çünkü hikâyelerinde yaşanmış şeyleri anlatırken aynı zamanda da bize geçmiş hakkında bilgi verir. (7K18)

Dede Korkut **Google** gibidir. Çünkü aradığımız bilgileri onda buluruz. (8E29)

Kişi Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Niloya’nın Dedesi** gibidir. Çünkü Niloya’nın dedesi gibi tonton bir dededir. (5K6)

Dede Korkut **Papatya Tarlası** gibidir. Çünkü Dede Korkut deyince aklıma beyaz sakalları olan bir dede geliyor. Papatya gibi bembeyaz sakalları olan bir dede. (6K12)

Dede Korkut **Dedem** gibidir. Çünkü onun gibi giyinir. (7E7)

Dede Korkut **Yeşil Dev Adam Hulk** gibidir. Çünkü onun gibi güçlü biridir. (8E27)

Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Aslan** gibidir. Çünkü Dede Korkut güçlü, lider ve zeki, sürüsüne yani obasına destek veren ve yardımcı olan bir lider aynı aslanlar gibi. (5E19)

Dede Korkut **Efsane** gibidir. Çünkü birçok hikâyeye konu olmuştur. Birçok çocuğun çok sevdiği bir kahramandır. İsmi duduğumuzda korku kelimesi çağrışıyor fakat o gerçekten bir efsane ve kahramandır. (6K9)

Dede Korkut **Güvenilir Bir Adam** gibidir. Çünkü Dedem Korkut deyince aklımda, zihnimde böyle bir karakter oluşuyor. Kahraman biridir. (7K10)

Dede Korkut **Baba** gibidir. Çünkü herkesi evladı gibi görür, sever, sayar ve korur. (8K23)

Korkut Unsuru Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Korkunç Biri** gibidir. Çünkü soyadı Korkut olduğu için aklıma ilk korkunç birisi gibi geldi. (5K36)

Dede Korkut **Şimşek** gibidir. Çünkü gözleri şimşek gibi çakıyor. Korkutuyor beni. (6K15)

Dede Korkut **Kötü** gibidir. Çünkü aklıma ak sakallı kötü bir dede geliyor. (7E18)

Dede Korkut **Korku Filmi** gibidir. Çünkü ismini duduğumda aklıma ilk önce sakallı, korkunç bir dedenin oynadığı korku filmi geliyor. (8K39)

Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut:

Dede Korkut **Güneş** gibidir. Çünkü çok güzel birisidir. Hikâyesini çok seviyorum. Filmdeki çocukları da seviyorum. Güneş gibi seviyorum onu. (5E27)

Dede Korkut **Çay** gibidir. Dede Korkut'u severim çayı sevdiğim gibi. (6E7)

7. ve 8. sınıf öğrencilerinin ürettikleri metaforlar analiz edildiğinde "Sevgi Unsuru Dede Korkut" temalı herhangi bir metafor üretmedikleri görülmüştür.

2.3. Üçüncü alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların sınıf bazında dağılımı nedir?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Dede Korkut'a Yönelik Oluşturulan Temaların Sınıf Bazındaki Dağılımı

Temalar	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Bilge Olarak Dede Korkut	34	35.3	16	16.4	16	16.4	31	31.9
Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut	6	10.9	20	36.3	13	23.6	16	29.2
Kişi Olarak Dede Korkut	8	25.8	11	35.4	7	22.5	5	16.1
Kah. / Kor.Unsur Olarak Dede Korkut	4	17.3	10	43.4	4	17.3	5	21.7

Korku Unsuru Olarak Dede Korkut	1	10	2	20	4	40	3	30
Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut	8	88.8	1	11.2	0	0	0	0
Toplam	61	27.1	60	26.6	44	19.8	60	26.6

Tablo 3'te Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların sınıf bazında dağılımı görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde "Bilge Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 5. sınıf öğrencilerinin (f: 34) metafor ürettiği, 8. sınıf öğrencilerinin (f: 31), 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin ise (f: 16) metafor ürettikleri görülmektedir. "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 6. sınıf öğrencilerinin (f: 20), 8. sınıf öğrencilerinin (f: 16), 7. sınıf öğrencilerinin (f: 13), 5. sınıf öğrencilerinin ise (f: 6) metafor ürettiği görülmektedir. "Kişi Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 6. sınıf öğrencilerinin (f: 11), 5. sınıf öğrencilerinin (f: 8), 7. sınıf öğrencilerinin (f: 7), 8. sınıf öğrencilerinin ise (f: 5) metafor ürettikleri görülmektedir. "Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 6. sınıf öğrencilerinin (f: 10), 8. sınıf öğrencilerinin (f: 5), 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin ise (f: 4) metafor ürettikleri görülmektedir. "Korku Unsuru Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 7. sınıf öğrencilerinin (f: 4), 8. sınıf öğrencilerinin (f: 3), 6. sınıf öğrencilerinin (f: 2), 5. sınıf öğrencilerinin ise (f: 1) metafor ürettikleri görülmektedir. "Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla 5. sınıf öğrencilerinin (f: 8), 6. sınıf öğrencilerinin (f: 1), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin ise herhangi bir metafor üretmedikleri görülmektedir.

2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların öğrenci cinsiyet bazında dağılımı nedir?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Dede Korkut'a Yönelik Oluşturulan Temaların Öğrenci Cinsiyet Bazındaki Dağılımı

Temalar	f	Kadın		Erkek	
		f	%	f	%
Bilge Olarak Dede Korkut	97	56	57.7	41	42.3
Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut	55	25	45.4	30	54.6
Kişi Olarak Dede Korkut	31	12	38.7	19	61.3
Kah. / Kor. Unsur Olarak Dede Korkut	23	13	56.5	10	43.5
Korku Unsuru Olarak Dede Korkut	10	7	70	3	30
Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut	9	6	66.6	3	33.4
Toplam	225	119	52.8	106	47.2

Tablo 4'te Dede Korkut'a yönelik oluşturulan temaların araştırma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde, temaların altında yer alan metafor sayılarında öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından belirgin bir farkın olmadığı görülmektedir. Hem kadın hem de erkek öğrenciler birbirine yakın sayıda metafor üretmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin Dede Korkut'a yönelik algıları ve bu algılarını ifade ettikleri metaforlar yer almaktadır. İlgili alan tarandığında, bireylerin Dede Korkut'a yönelik algı ve tutumunu metaforlar aracılığıyla tespit etmeyi amaçlayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmadan elde edilen sonuçlar sonraki çalışmalara kaynak teşkil etmesi açısından önem arz etmektedir. Ortaokul öğrencilerinin Dede Korkut algılarının tespitini amaçlayan bu araştırmadan şu sonuçlara elde edilmiştir:

Araştırmaya toplam 252 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Ancak değerlendirmeye alınan öğrenci sayısı 225'tir. Bu öğrenciler toplam 107 farklı metafor geliştirmişlerdir. Geliştirilen bu metaforlar 6 tema altında toplanmıştır. Bu temalar şu şekildedir: "Bilge Olarak Dede Korkut", "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut", "Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut", "Kişi Olarak Dede Korkut", "Korku Unsuru Olarak Dede Korkut", "Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut".

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde, 225 öğrencinin toplam 107 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Geliştirilen bu 107 metafor içinde en fazla tekrar edilen metaforun %18.67 (f: 42) ile "Bilge" olduğu görülmektedir. Ayrıca %13.78 (f: 31) ile "Kitap", %5.33 (f: 12) ile "Dedem", %3.56 (f: 8) ile "Güneş", %1.78 (f: 4) ile "Korkunç biri", %1.33 (f: 3) ile "Ağaç", "Dede", "Işık" ve "Su" sırası ile en fazla tekrar edilen metafor olmuştur. Geri kalan metaforlar ise bir veya iki kez tekrar edilmiştir. Dede Korkut hikâyelerinde ön plana çıkan unsur Dede Korkut'un bilgili, sözü dinlenen, tecrübeli, içinde yaşadığı topluma yol gösteren bir şahsiyet oluşudur. Hikâyeleri okuyan öğrencilerin Dede Korkut'u "Bilge" ve "Kitap" olarak algılaması normal bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde, metaforların %43.1'i (f: 41) "Bilge Olarak Dede Korkut" teması altında toplandığı görülmektedir. Geri kalan metaforların %24,4'ü (f: 31) "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut", %13.7'si (f: 21) "Kişi Olarak Dede Korkut", %10.2'si (f: 20) "Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut", %4'ü (f: 7) "Korku Unsuru Olarak Dede Korkut" ve "Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut" tur. Dede Korkut'un şahsında toplanmış olan bilgelik, erdemlik, liderlik vasıflarından dolayı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun geliştirdiği metaforlar "Bilge Olarak Dede Korkut" ve "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut" teması altında toplamıştır. Dede Korkut ile özdeşleşmiş bu hasletler öğrencilerin Dede Korkut'u "Bilge" ve "Bilgi Kaynağı" olarak algılamasında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde, "Bilge Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla metaforu %35.3 (f: 34) ile beşinci sınıf öğrencilerinin geliştirdiği görülmektedir. "Bilgi Kaynağı Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla metaforu %36.3 (f: 20) ile altıncı sınıflar geliştirmiştir. "Kişi Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla metaforu %35.4 (f: 11) ile altıncı sınıflar geliştirmiştir. "Kahraman / Koruyucu Unsur Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla metaforu %43.4 (f: 10) ile altıncı sınıflar geliştirmiştir. "Korku Unsuru Olarak Dede Korkut" teması altında en fazla metaforu %40 (f: 4) ile yedinci sınıflar geliştirmiştir. "Sevgi Unsuru Olarak Dede Korkut" teması altında ise en fazla metaforu %88.8 (f: 8) ile beşinci sınıflar geliştirmiştir. Dede Korkut'un "Korku veya Sevgi" unsuru olarak algılanmasında öğrencilerin yaş aralıklarının etkili olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında yedinci

sınıfların içinde buldukları yaş aralığında çocuklar çevrelerinde bulunan nesnelere veya kişilere yönelik algıları beşinci sınıf öğrencilerine göre daha gerçekçidir. Dolayısıyla yedinci sınıf öğrencileri Dede Korkut'u adından ve dede figüründen kaynaklanan sebeplerden dolayı "Korku" unsuru olarak görmektedir. Diğer taraftan beşinci sınıf öğrencileri ise içinde buldukları dönemsel yaş özelliklerinden dolayı Dede Korkut'u "Sevgi" unsuru olarak görmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde, "Bilge Olarak Dede Korkut" teması altında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla metafor geliştirdiği görülmektedir. Çocukların dilsel gelişim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha fazla kelime dağarcığına sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Konuşma becerileri ve iletişim becerileri daha gelişmiştir. Bu noktadan hareketle kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla metafor geliştirmiş olmaları doğal bir sonuçtur. Ayrıca kız çocuklarının belli dönemlerde çevrelerinde bulunan "Baba, Amca, Dayı veya Dede" figürlerine yönelik olumlu izlenimleri "Bilge Olarak Dede Korkut" teması altında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla metafor geliştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Diğer temalarda önemli oranda bir farklılaşma bulunmamaktadır. Öğrenciler birbirlerine yakın sayıda metafor üretmişlerdir.

Dede Korkut'un içinde yaşadığı topluluk tarafından sevilen, sayılan bir kişi olması, başı dertte olan kişilere yardımcı olması, topluma liderlik yapması vb. gibi birçok sebepten dolayı çalışmaya katılan öğrencilerin %96'sının "Dede Korkut" a yönelik olumlu bir algıya sahip olduğu söylenebilir. Olumsuz algıya sahip öğrenci oranı sadece %4' tür. Dede Korkut'a yönelik olumsuz algı içinde olan öğrencilerin metafor ve gerekçeleri incelendiğinde, bu öğrencilerin Dede Korkut'un adının çağrıştırdığı korku unsurundan dolayı olumsuz algıya sahip olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca olumsuz algıya sahip öğrencilerin çevrelerindeki "Dede" figürlerinin oluşturduğu korkunun, Dede Korkut'a yönelik olumsuz algıya sebep olduğu söylenebilir.

Dede Korkut'a yönelik algıları tespit eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Türk kültüründe yer edinmiş önemli şahsiyetlere yönelik algıların tespitini amaçlayan çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalarda, mevcut araştırmadan elde edilen sonuçlara benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür. Örneğin; Tanyıldızı (2011) çalışmasında, Fırat Üniversitesinde öğrenim gören 500 üniversite öğrencisine "Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Emre sizin için ne ifade ediyor?" şeklinde bir soru yönelmiş ve öğrencilerin %5.6'sı (f: 28) Hacı Bektaş Veli'yi, %2.8'i (f: 14) Mevlana'yı, %2.4'ü (f: 12) ise Yunus Emre'yi "Bilge" olarak gördüğünü ifade etmiştir. Elmas (2007) 60 ilköğretim öğrencisinin katıldığı araştırmasında, ilköğretim öğrencilerinin Atatürk algısını tespit etmeyi amaçlamıştır. Öğrencilere yöneltilen "Atatürk sizce nasıl biridir?" sorusuna öğrencilerin %30'u (f: 18) Atatürk'ü "Zeki ve Akıllı" olarak gördüğünü ifade etmiştir. Okur'un (2012) çalışma grubunu 567 üniversite 1. sınıf öğrencisinin oluşturduğu araştırmasında, öğrencilerin %86.9'u (f:493) Hacı Bektaş-ı Veli'yi "Düşünür" olarak algılamaktadır. Işık vd. (2010) tarafından 21 ilde 1067 kişi üzerinde yapılan araştırmada, katılımcıların %77.7'si (f: 829) Hacı Bektaş-ı Veli isminin zihinlerinde olumlu çağrışım yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların %37.6'sı (f: 401) Hacı Bektaş-ı Veli'yi "âlim" olarak algıladıklarını ifade etmiştir.

Eğitimin her aşamasında değerler eğitimi önemli bir yere sahiptir. Çocuklara yaşadıkları toplumun değerleri, kültürü, örf ve adetleri mutlaka anlatılmalıdır. Ayrıca

Türk kültürünün gelişmesinde ve günümüze kadar gelmesinde katkısı bulunan önemli şahsiyetler hakkında bilgi sahibi olmaları hayati önem taşımaktadır. Yukarıda belirtilen araştırmalardan hareketle Türk büyüklerinin öğrencilerin zihninde çoğunlukla olumlu birer simge olarak algılandığını söylemek mümkündür.

Kaynaklar

- Abrams, M. H. (1999). *A Glossary of Literary Terms*. USA: Harcourt Brace Collage Publisher.
- Ahkemoğlu, H. (2011). A Study on Metaphorical Perceptions Of EFL Learners Regarding Foreign Language Teacher. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akkaya, A. (2013). Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları. *Ekev Akademi Dergisi* Yıl: 17 Sayı: 56, 179-190.
- Arı, B. & Karateke, E. (2010). Dede Korkut Hikâyelerinde Kadın ve Çocuk Eğitimi/Woman And Child Education In Dede Korkut Tales. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 14, 275 - 284
- Arslan, M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 100-108.
- Aydın, F. & Ünalı, Ü, E. (2010). The Analysis of Geography Teacher Candidates_ Perceptions towards "Geography" Concept with the Help of Metaphors. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (2): 600-622.
- Aydın , İ. & Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Öğretmen" ve "Öğrenci" Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. *Turkish Studies*, 818-842.
- Ateş, E. (2019). Dede Korkut Hikâyelerinde Toplumsal Öğretiler. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl:7, Sayı:16, 350-360.
- Balyemez, S. (2011). Dede Korkut Hikâyelerinin metin dil bilimsel yapısı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başar, K. L. (2012). Dede Korkut Hikâyelerinde Savaşçı Eğitimi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/4, p. 1009-1017
- Başdaş, C. (2008). Türkçede İyelik-Yüklem Sorunu Dede Korkut Örneği. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3.
- Başgöz, İ. (1998). Dede Korkut Destanında Epiyetler. *Milli Folklor*, 37, 23-35.
- Bayat, F. (2007). *Türk Mitolojik Sistemi*. İstanbul: Ötüken.
- Batur, Z. & Soyuçok, M. (2015). Adın Değerin ve Değerin Adı: Dede Korkut. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. Volume 3, Issue 3, 411-423.
- Batur. Z. & Soyuçok, M. (2018). Dede Korkut'ta Motivasyon. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 59-74.
- Bektaş, M. vd. (2014). İlkokul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Metaforik Algı Olarak Kitap. *Türk Kütüphaneciliği*. 28, 2, 154-168.
- Binyazar, A. (1996). *Dede Korkut*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Boylu, E. & Işık, Ö, F. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile belirlenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 450-471.

- Cemiloğlu, İ. (2001). *Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Söz Dizimi Bakımından Bir İnceleme*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Çetinkaya, G. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde Sembol Olarak Meydan. *Millî Folklor*, Yıl 25, Sayı 98, s. 73-86.
- Deveci, H. vd. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde Yer Alan Değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:12 Sayı:46, 294-321.
- Dursun, A. (2011). Dede Korkut Hikâyelerinde Halk Hukuku. *Electronic Turkish Studies*, 6(4).
- Eliuz, Ü. (2000). Dede Korkut Hikâyelerinde Tipler. *Uluslararası Dede Korkut Bilgi Şöleni*, 19-21.
- Elmas, E. (2007). *Türkiye’de Modernlik Okuması: İlköğretim Çocuklarında Atatürk Algısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergin, M. (2003). *Dede Korkut kitabı*. M. E. Sahin ve H. Kadıkoylu, (Yay. Haz.), 10.11.2011, www.hisargazetesi.com
- Fidan, M. (2014). Öğretmen Adaylarının Teknoloji Ve Sosyal Ağ Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 25-I, 483-496.
- Fraser, D. (2000). Sin, Hope and Optimism in Children's Metaphors. *Paper presented at the AARE conference*. Sydney, Australia.
- Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının ‘Kültür Dil İlişkisi’ne Yönelik Metaforik Algıları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/9 Summer 2013, 253-263
- Gül, R. (2008). Dede Korkut Hikâyelerinde söz kalıpları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 100-105.
- Gün, M. (2015). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin “Türkçe Sözlük” Kavramına Yönelik Metaforik Algıları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/7*, 447-466
- Günay, U. (1998). Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili. *Milli Folklor*, 5(37), 3-12.
- Güvenç, A, Ö. (2011). Dede Korkut Kitabı’nda Mizah. *A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 46, 157-180.
- Güveli, E. vd. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, Vol.2 No.2 (2011), 140-159.
- Güzel, A. (2008). Dede Korkut Hikâyeleri Bağlamında Dua. *Turkish Studies. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (2), 438-446.
- Gökay, O, Ş. (1973). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayınları.
- Harmancı, M. (2012). Dede Korkut Hikâyelerindeki Alkış ve Kargışlara İşlevsel Bir Yaklaşım. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23: 1 - 17.
- Işık, M. vd. (2010). Türk Toplumunda Hacı Bektaş Velî Algısı Üzerine Bir Çalışma, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 55: 173-191
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının “Öğretmenlik” Kavramına İlişkin Metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 9 Sayı 20, 471-484.
- Kaplan, M. (1951). Dede Korkut Kitabında Kadın. *Türkiyat Mecmuası*, 9, 99- 112.

- Karabaş, S. (1996). *Dede Korkut'ta renkler*. İstanbul: YKY.
- Kaya, M. (2009). Dede Korkut Kitabı ve Manas Destanında Av. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, 96-106.
- Kıral, E. & Başdağ. (2013). İlkokul öğrencilerinin algılarına göre sınıf öğretmeni metaforları. *İlkokul öğrencilerinin algılarına göre s XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*. Aydın.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by. Language, Thought, Culture*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lu, J. vd. (2017). The Effect of Executive Control Ability on the Comprehension of Second Language Metaphor. *International Journal of Bilingualism*, 1-15.
- Miles, M. & Huberman, M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis* (2nd ed.). California: Sage Publications.
- Okur, A. (2012). Hacı Bektaş Veli ve ilgili kavramların tanınabilirlik/algısı üzerine bir araştırma ve öğretim programlarındaki (MEB) durumu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 64: 199-218
- Özbay, M. & Karakuş, T, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 21-31.
- Özkartal, M. (2009). İlköğretim sanat etkinlikleri dersinde Dede Korkut Destanı'nın milli değerlerin kazanılmasına etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7 (2), 421-455.
- Saban, A. vd. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Sarıtaş, S. (2008). Dede Korkut Hikâyeleri ve Âşık Garip Hikâyesi'nde yer alan maddi kültür ürünleri. *Turkish Studies. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (1), 89-95.
- Semerci, Ç. (2007). "Program Geliştirme" Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 139-154.
- Şengül, A. (2008). Cumhuriyet Tiyatrosunda Dede Korkut. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/2, 617-626.
- Yalçın, S, K. & Şengül, M. (2004). Dede Korkut Hikâyeleri'nin çocuk eğitimi açısından öne sürdüğü değerler ve ortaya çıkarmak istediği tip üzerine bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (12), 209-223. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt14/sayi2/203-224.pdf>
- Yaman, E. vd. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 13, No. 29, s. 245-269
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yob, I. (2003). Thinking Constructively with Metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 127-138.
- Tanyıldızı, N, İ. (2011). Türk Kültürünün Gençlere Tanıtımında Medyanın Rolü: Hacı Bektaş Velî, Mevlana ve Yûnus Emre Üzerine Bir Araştırma, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 59: 101-118

- Taşgın, A. vd. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni” ne ilişkin Metaforları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 397-410.
- Tubin, D. (2005). Fantasy, vision, and metaphor-three tracks to teachers' minds. *The Qualitative Report*, 543-560.
- Tuna, O, N. (1957). Köktürk Yazıtlarında Ölüm Kavramı İle İlgili Kelimeler ve 'Kergek Bolmak' Deyiminin İzahı. VII. *Türk Dili Kurultayı'nda Okunan Bilimsel Bildiriler*, 131-148, Ankara.
- Woollard, J. (2005). The Implications of the Pedagogic Metaphor for Teacher Education in Computing. *Pedagogy and Education*, 189-204.

